

INHOUD

SALSA! en het stadsarchief herdenken Pieter Willems (1840-1898)	1
Colofon en praktische informatie	2
Het stadsarchief herdenkt Pieter Willems met een tentoonstelling en een SALSA!-cahier	3
Pieter Willems: een veelzijdige Leuenaar zonder gelijke	4
Met Tijd en Vlijt en het studenten-huis	6
Uitgelicht: buurgemeente in de kijker Sint-Joris-Weert	8
In beeld: Herdenkingssteen voor Pieter Willems	8

Blijf via onze gloednieuwe website www.salsavzw.be op de hoogte van alle activiteiten van SALSA! en het stadsarchief.

SALSA! vzw
Samen Actief voor het Leuven StadsArchief

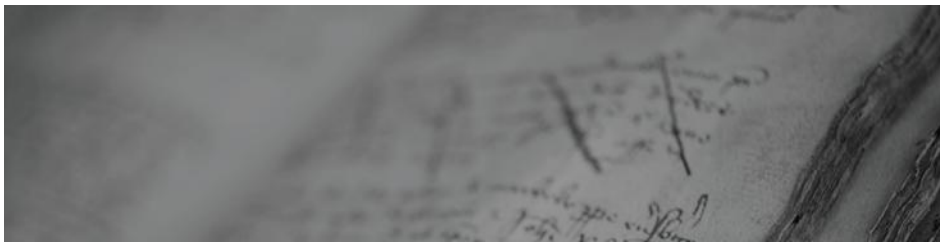
SALSA! Nieuwsbrief is een driemaandelijkse nieuwsbrief, uitgegeven door SALSA! vzw, de Vriendenkring van het Leuven Stadsarchief. Het abonnement is inbegrepen in de lidmaatschapsbijdrage voor de vzw.

SALSA! en het stadsarchief herdenken Pieter Willems (1840-1898)

Op 12 september organiseren SALSA! en het stadsarchief een grote herdenkingsviering voor Pieter Willems, een Leuenaar uit de 19de eeuw die zeer onterecht in de vergetelheid is geraakt. Toen de net 58 jaar geworden professor Willems op 23 februari 1898 na een kortstondige ziekte in zijn stadswoning in de Brusselsestraat overleed, was hij namelijk al geruime tijd en op diverse terreinen een vooraanstaand figuur met internationale bekendheid en met een indrukwekkend palmares.

De vondst van een 19de-eeuws schriftje vol Leuvense dialectwoorden in het fonds Eugène Sprengers van het stadsarchief in 2013 en de officiële teruggave ervan aan de Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde te Gent einde november van dat jaar (cf. Salsa!.doc Jg. 9, nr. 4 (dec. 2013), pp.2-3), lag aan de basis van dit herdenkingsproject. Het dialectschriftje is immers het Leuvense antwoord op de eerste grootschalige dialectenquête van de zuidelijke Nederlanden, in 1885-'86 opgezet en uitgevoerd door prof. Pieter Willems. Bij de zoektocht naar de man achter deze indrukwekkende onderneming, bleek al gauw dat zijn dialectenquête eigenlijk maar een klein onderdeel was van hetgeen de veelzijdige, sterk geëngageerde en bijzonder getalenteerde Pieter Willems in amper 35 hyperactieve levensjaren had weten te realiseren.

De 175e verjaardag van zijn geboorte in Maastricht biedt een passende aanleiding om deze 19de-eeuwse Leuenaar van formaat dit jaar opnieuw onder de aandacht te brengen. SALSA! en het stadsarchief namen daarom het voortouw en brachten een groot en Vlaams-Nederlands partnerschap tot stand tussen alle nog bestaande organisaties, instellingen en verenigingen waarvoor Willems zich tijdens zijn leven ingezet heeft: de KU Leuven, het Davidsfonds, de Zuid-Nederlandse Maatschappij voor Taal-, Letterkunde en Geschiedenis, de Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde en het Limburgs Geschied- en Oudheidkundig Genootschap. Vanuit zijn geboortestad Maastricht participeren ook het Regionaal Historisch Centrum voor Limburg en de Veldekekring Maastricht aan de herdenking, terwijl Sint-Joris-Weert – waar Willems met het Biesenhof een buitenverblijf had – vertegenwoordigd is door de Geschied- en Oudheidkundige Kring Meerdal. Ook de lokale Davidsfondsafdelingen van Leuven, Sint-Joris-Weert en Oud-Heverlee en de gemeentebesturen van Maastricht, Leuven en Oud-Heverlee ondersteunen het herdenkingsproject.

Allen samen zorgen zij op zaterdag 12 september via een gevarieerd dagprogramma voor een herdenkingsviering die de figuren en betekenis van Pieter Willems waardig is. Aan het Biesenhof in Sint-Joris-Weert en aan Willems' stadswoning in Leuven zullen gedenksteden onthuld worden. Tijdens een academische zitting in de promotiezaal van de Universiteitshallen zullen diverse sprekers ingaan op de veelzijdige aspecten van Willems' leven en werk. De dag eindigt met de opening van een kleine gelegenheidstentoonstelling in de leeszaal van het stadsarchief. SALSA! zorgt via deze Nieuwsbrief en via het dertiende SALSA!-cahier - dat gewijd is aan Pieter Willems en dat eveneens op 12 september voorgesteld wordt - ervoor dat Willems ook na die herdenkingsdag niet meer vergeten zal kunnen worden.

Alle SALSA!-leden en ook andere belangstellenden worden van harte uitgenodigd om de herdenkingsviering op 12 september vanaf 's ochtends of 's namiddags bij te wonen. Het gedetailleerde programma en meer informatie vindt u op de projectwebsite www.pieterwillems.eu. Deelname is gratis, maar aanmelding wel vereist.

Feestweekend op 10 en 11 oktober

We hebben het feestweekend al aangekondigd in de vorige nieuwsbrief, maar ondertussen werd hard gewerkt, samen met 30 CC, de bib en Radio 1, om een programma in elkaar te boksen. Dit programma zal binnenkort in een handige brochure ter beschikking worden gesteld.

We lichten hierbij een klein tipje van de sluier. Mocht je de tentoonstelling over onze 15 kroonjuwelen gemist hebben of wil je ze nog een keer komen bewonderen? Dan hebben wij goed nieuws. Speciaal voor het feestweekend worden de topstukken nog één keer tentoongesteld en kan er nog gestemd worden. Op zondag 11 oktober om 15.30 uur wordt het ultieme topstuk bekend gemaakt door Frieda van Wyck. Op zondag krijg je ook de kans om het archief achter de schermen te leren kennen. De stadsarchivaris en haar medewerkers leiden je rond doorheen het fascinerende archiefdepot en voeren je zo langs acht eeuwen Leuvense geschiedenis. Zowel de middeleeuwse oorkonden als het modern archief worden uitgebreid toegelicht, maar je ontdekt ook de kranten-, affiche- en fotocollecties. De rondleiding start om 11.00 en duurt een uurtje. Inschrijven via archief@leuven.be of 016 300 869, want de plaatsen zijn beperkt.

We hopen jullie tijdens het weekend van 10 en 11 oktober massaal te mogen verwelkomen in Tweebronnen!

COLOFON

Eindredactie | Marika Ceunen
Redactieadres | Stadsarchief Leuven
Verantwoordelijke uitgever | Gustaaf Janssens
Maria Theresiastraat 87 | 3000 Leuven

Foto's | Marika Ceunen,
Rob Belemans,
Stadsarchief Leuven

Druk | Drukkerij De Bie
Vormgeving | Atelier A
Annelies Belemans, www.atelierannelies.be

PRAKTISCHE INFORMATIE SALSA! VZW

website | www.salsavzw.be
e-mail | salsaarchief@gmail.com
adres | Stadsarchief Leuven
Rijschoolstraat 4/001, 3000 Leuven

Bestuursleden | Jaak Brepoels, Marc Carnier, Gustaaf Janssens (voorzitter), Sabrina Keyaerts (penningmeester), Hendrik Ollivier (secretaris), Violet Soen

Lid worden? U kan lid worden van SALSA! vzw door overschrijving van €15 (voor gewone leden) of €30 (voor steunende leden) op volgend rekeningnr.: IBAN BE93 068-2420772-67. Dit lidgeld omvat de driemaandelijkse nieuwsbrief, mogelijkheid tot aankopen van de eigen publicaties met korting en gratis toegang tot de activiteiten van de vriendenkring.

Stadsarchief Leuven
Rijschoolstraat 4/001, 3000 Leuven
Tel. 016/30 08 69
Fax 016 23 40 06
archief@leuven.be
De leeszaal is open op dinsdag, woensdag en vrijdag van 9u tot 13u en op donderdag van 9u tot 19u.

Het stadsarchief herdenkt Pieter Willems met een tentoonstelling en een SALSA!-Cahier

salsa!
stadsarchief leuven samen actief

Rob Belemans

2015 leek wel voorbestemd om de betekenis van het leven en werk van Pieter Willems opnieuw onder de publieksaandacht te brengen. Het is immers niet alleen 175 jaar geleden dat hij in Maastricht geboren werd, maar ook 150 jaar na zijn aanstelling tot hoogleraar aan de KULeuven, 140 jaar na de oprichting van het Davidsfonds en 130 jaar na de opstart van zijn omvangrijke dialectenquête. Het stadsarchief en zijn vriendenkring SALSA! dragen hun steentje aan het herdenkingsproject bij via een tentoonstelling in de leeszaal en het dertiende nummer in de reeks SALSA!-Cahiers.

De Willemstentoonstelling: een inter-actieve primeur

Van 12 september tot en met 2 oktober kan je tijdens de gewone openingsuren van de leeszaal en op zaterdag van 10 tot 17 u in het stadsarchief terecht voor een bijzondere tentoonstelling. Met eigen archiefstukken en bruiklenen uit Maastricht, Louvain-la-Neuve, de Kon. Bibliotheek van België en het Universiteitsarchief wordt het bijzondere levensverhaal van Pieter Willems beknopt voorgesteld. Van een doopbewijs tot zijn rouwbrief, zijn schoolcijfers en collegeaantekeningen als Leuvens student, documenten van de verenigingen waarvan hij decennialang voorzitter was, eerbewijzen voor zijn wetenschappelijke prestaties en plannen van de huizen die hij in Leuven liet bouwen: je kan het allemaal bekijken. Bovendien hebben we voor een primeur gezorgd.

Wie zijn smartphone of tablet meebrengt naar de tentoonstelling, kan via de gratis

Erfgoedapp van FARO, het Vlaams steunpunt voor cultureel erfgoed, extra informatie in de vorm van korte filmpjes bekijken. Experts ter zake nemen je daarin mee naar locaties die voor Willems van bijzondere betekenis waren (zoals zijn buitenverblijf in Sint-Joris-Weert, de Koninklijke Academie in Gent, de wijk waar hij opgroeide in Maastricht). Ze geven je ook bijkomende uitleg bij een object of beeld uit de tentoonstelling. Hoe dat technisch werkt, wordt je bij het bezoek aan de tentoonstelling uitgelegd. Maar 't is alvast de eerste keer – in Leuven én in Vlaanderen – dat een tentoonstelling op deze manier met 'augmented reality' verrijkt wordt.

Een herdenkingsboek in de vorm van een SALSA!-Cahier

SALSA!-Cahier 13 heeft als titel "Pieter Willems (1840-1898). Leven en werk van een veelzijdige Leuenaar". Het zal uiteraard tijdens en ook na de tentoonstelling in de leeszaal te koop zijn. Als SALSA!-lid geniet je bij aankoop van de gangbare ledenkorting.

Het Cahier bestaat naast een inleiding en conclusie uit tien bijdragen, geschreven door evenveel specialisten ter zake. Ze behandelen telkens een aspect van het veelzijdige leven van deze bijzondere figuur uit de tweede helft van de 19de eeuw. Naast zijn jeugd en middelbare schooltijd in Maastricht en zijn studies in Leuven komen ook zijn leven als vooraanstaande burger van en grootgrondbezitter in Leuven, als internationaal gelauwerd academicus en als Vlaamsgezinde

verenigingsvoorzitter uitvoerig aan bod. Daarnaast zijn er bijdragen over zijn relatie met Sint-Joris-Weert en over de grootschalige dialectenquête van 1885-86, die vandaag zijn belangrijkste nalatenschap vormt. Ten slotte worden ook de enquêteschriftjes die Willems voor de dialecten van zijn geboortestad Maastricht en zijn woonplaats Leuven liet invullen door hedendaagse dialectkenners tegen het licht gehouden.

PRAKTISCHE INFO

Openingsuren tentoonstelling

12 september - 2 oktober

Dinsdag, woensdag, vrijdag: 9u - 13u

Donderdag: 9u - 19u

Zaterdag: 10u - 17u

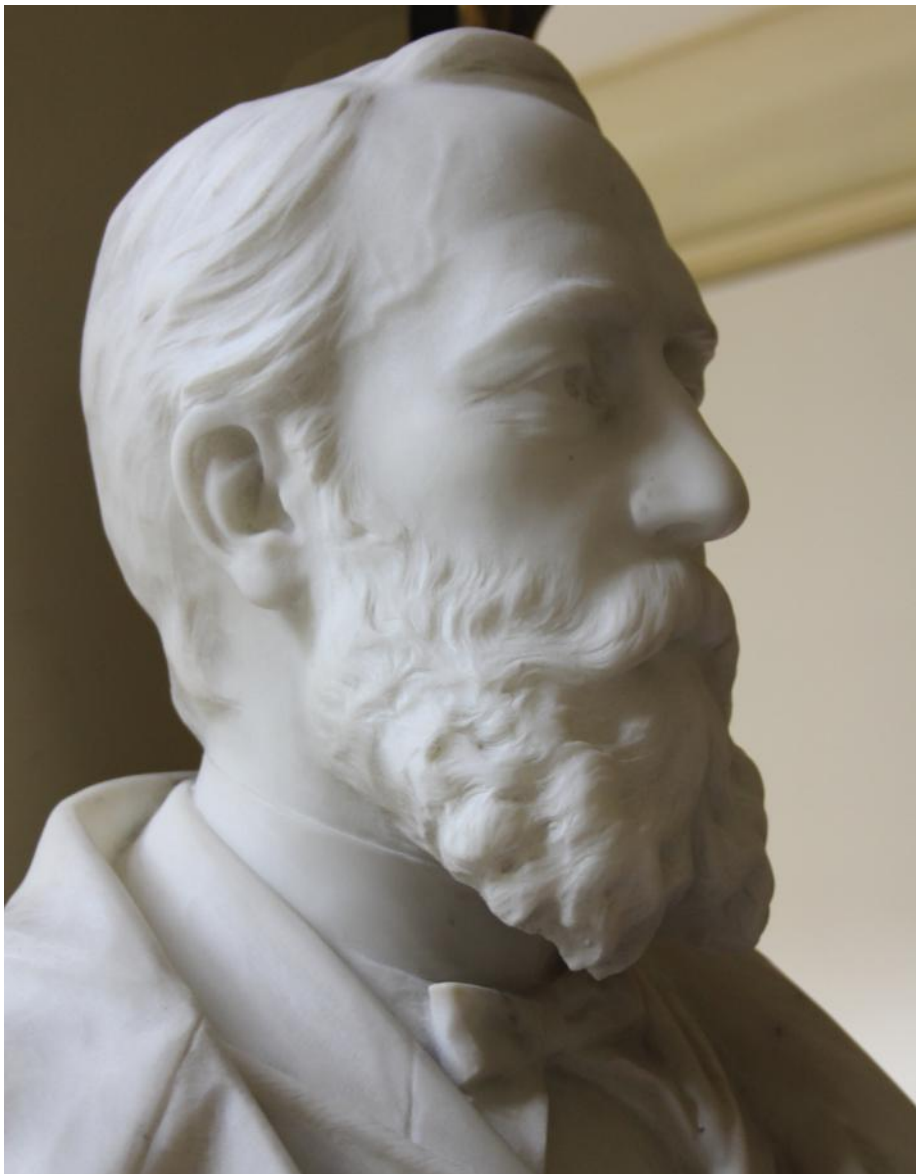
SALSA!-cahier 13: "Pieter Willems (1840-1898). Leven en werk van een veelzijdige Leuenaar".

Vanaf 12/09 te koop in de leeszaal van het stadsarchief en bij boekhandel Peeters. SALSA!-leden krijgen de reguliere ledenkorting

Pieter Willems: een veelzijdige Leuvenaar zonder gelijke

In het jaar 1885 - hij was toen 45 jaar - vond Pieter Willems eindelijk de tijd voor een project dat hij al langer in gedachten had. Hij begon met het voorbereiden van schoolschriften door er gedrukte stroken met in totaal 4.200 AN-woorden in te plakken. 400 van dergelijke enquêteschriften zou hij in de twee volgende jaren via zijn uitgebreide netwerk verdelen en uitsturen naar dialectsprekers. Hij verzocht hen om naast de AN-opgaven hun dialectwoorden te noteren (met alle verbogen/vervoegde vormen samen bevat een volledig ingevuld schrift

in totaal zo'n 15.000 antwoorden) en hem het ingevulde schrijfboek terug te bezorgen. 351 (soms slechts gedeeltelijk) ingevulde enquêtecakiers kwamen in de jaren die volgden bij Willems terug. Ze vormen tot op de dag van vandaag de belangrijkste historische bron voor beschrijvend of vergelijkend dialectonderzoek in Vlaanderen en Zuid-Nederland. De collectie werd in 1909 door Willems' zoon aan de Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde te Gent geschonken, die ze enkele jaren geleden digitaliseerde en online raadpleegbaar maakte¹.

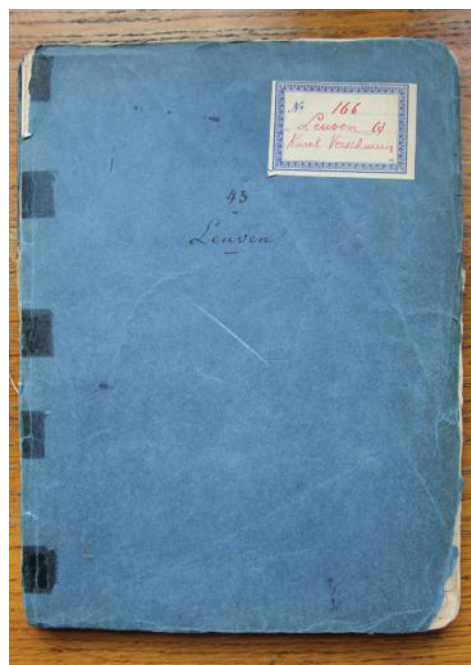
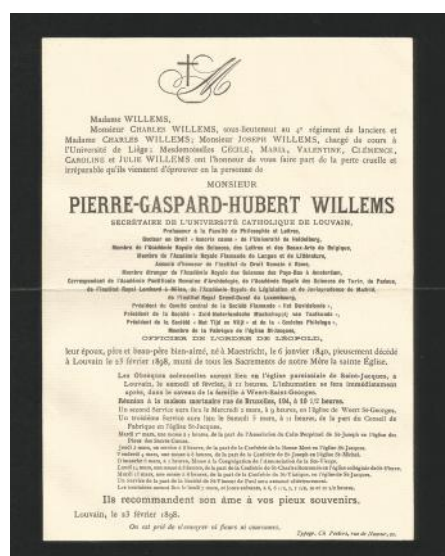

De uitzonderlijke taalwetenschappelijke prestatie van deze dialectenquête uit 1885 zou al moeten volstaan om Willems' naam in bredere kringen dan alleen bij dialectologen een begrip te laten zijn. Maar in zijn biografie vormt deze onderneming slechts een voetnoot. Het was een eenmansactie die hij in zijn vrije tijd uitvoerde om via de omweg van de historische taalstudie iets te weten te kunnen komen over de Salische Franken die onze gewesten in de preromeinse periode bevolkten. Want Willems was eigenlijk classicus en stond in 1885 op het hoogtepunt van zijn academische carrière met internationale uitstraling. Die was begonnen toen hij als 24-jarige alumnus door de Leuvense universiteit geroepen werd om professor Latijnse literatuurstudie te worden. Zijn magnum opus over de senaat in de Romeinse republiek werd in zes talen – waaronder het Russisch - vertaald en kende zeven herwerkte en telkens aangevulde edities. In 1885 mocht Willems er de 5-jaarlijkse Belgische staatsprijs voor geschiedenis voor in ontvangst nemen. Het jaar nadien werd hij door de juristen van de universiteit Heidelberg vereerd met een doctoraat honoris causa. Zijn doodsbrief vermeldt het erelidmaatschap van wetenschappelijke instellingen in onder andere Italië, Spanje, Luxemburg, Frankrijk en Nederland. Kortom: Pieter Willems was een topacademicus, zoals België en Leuven er in de 19de eeuw niet erg veel gekend hebben.

Naast zijn internationaal belangrijk en vernieuwend werk als wetenschapper, was Pieter Willems ook gedurende 26 jaar (1872-1898) bestuurlijk actief voor zijn Alma Mater. Als secretaris van de Leuvense universiteit was hij de hoogste leidinggevende leek in het

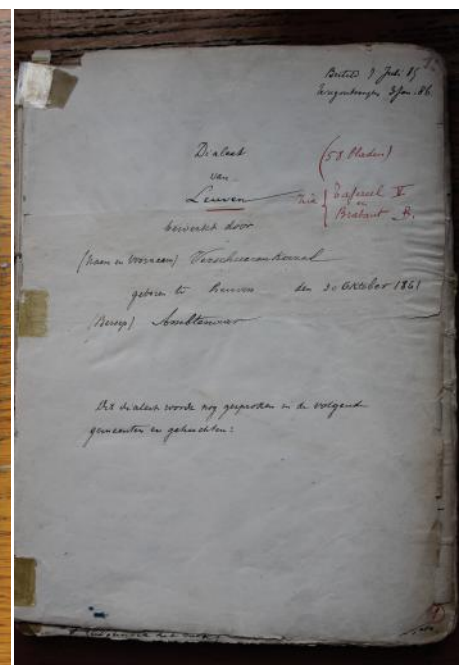
rectoraat. Hij bekleedde die positie onder vier opeenvolgende rectoren tot aan zijn dood. In 1866 had rector Nicolas-Joseph Laforêt (1823-1872) hem aangeduid om de overleden professor Jan Baptist David (1801-1866) op te volgen als voorzitter van de Vlaamse studentenvereniging *Met Tijd en Vlijt*. Ook deze functie bleef Willems tot aan zijn dood in 1898 vervullen. Vanuit *Met Tijd en Vlijt* was hij van op de eerste rij betrokken bij de oprichting van het Davidsfonds in 1875. Dat was het katholieke Vlaamsgezinde antwoord op het oudere Willemsfonds, dat inmiddels een vrijzinnige, anti-katholieke koers was gaan varen. Willems wees de vraag om ook van het Davidsfonds voorzitter te worden af en liet zijn oudere collega hoogleraar, de uit Amsterdam afkomstige Paul Alberdingk Thijm (1827-1904), voorgaan. Drie jaar later was het jonge Davidsfonds echter bijna failliet en moest het bestuur ingrijpen: Willems nam de voorzittershamer over en bleef ook in deze functie op post tot aan zijn dood.

Willems was ook de medestichter van twee wetenschappelijke organisaties die eveneens mee aan de weg timmerden van de taalgelijkheid in België: de Zuid-Nederlandse Maatschappij van Taalkunde (1870) en de Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde (1886). Van de Zuidnederlandse was

Willems aanvankelijk ondervoorzitter en vanaf 1878 voorzitter. Van de KANTL was hij de eerste voorzitter in 1886. De combinatie van al deze functies en de lange periode waarin hij ze allemaal tot aan zijn dood bekleedde, maken van Willems een spilfiguur in de katholieke Vlaamse Beweging tijdens de tweede helft van de 19de eeuw.

Pieter Willems trouwde op 26 september 1867 in Leuven met de vijf jaar jongere Marie Valentine Stephanie Clémence Henot. Zijn vrouw was de jongste dochter van Philippe Henot (° 23/02/1797 in Mechelen), rechter bij de rechtbank van Eerste Aanleg te Leuven, provincieraadslid en gedurende 28 jaar onafgebroken lid van het Leuvense schepencollege. De Mechelse familie Henot was actief in de magistratuur en politiek geëngageerd voor de katholieke partij. Willems' schoonmoeder, Jeanne Cécile van Elewyck (° 27-12-1799 in Leuven), was afkomstig uit een vooraanstaande en vermogende Leuvense familie. Maar zij was reeds in 1846 overleden. Het huwelijk van Pieter en Clémence werd gezegend met negen kinderen: 3 zonen (waarvan er een op 8-jarige leeftijd stierf) en zes dochters. Aanvankelijk woonde het gezin in een huis aan het Sint-Jacobsplein 22. In maart 1874 verhuisden ze naar de mooie

patriciërswooning in de Brusselsestraat (nr. 190), waar zijn schoonvader voordien had gewoond. Een andere eigendom die Philippe Henot aan zijn jongste dochter naliet, was het Biesenhof: een riant buitenverblijf in Sint-Joris-Weert, waar Willems graag verbleef. In de collegevrije zomermaanden woonde het gezin er permanent.

En daarmee is Willems' onroerende eigendom nog lange niet integraal beschreven. Hij bezat namelijk een groot perceel grond tussen de Parkstraat en de toenmalige Hoornstraat (vandaag de Hendrik Consciencestraat). Vanaf 1874 begon hij plannen te maken voor de aanleg van een verbindingsweg over dit perceel en het bebouwen van deze nieuwe straat met degelijke huurhuizen voor arbeidersgezinnen. Na heel wat discussies met de stedelijke overheid, die in dit project niet wou investeren (en uiteindelijk alleen maar de kasseien leverde voor de bestrating), was omstreeks 1881 de Van 't Sestichstraat op Willems' kosten aangelegd en aan weerszijden volgebouwd met meer dan twintig huizen. Voordien had Willems ook al in de Riddersstraat een vijftal huizen opgekocht en verbouwd.

¹ Cf. de website van het Centrum voor Teksteditie en Bronnenstudie: <http://ctb.kantl.be/corpus/>

Met Tijd en Vlijt en het Studentenhuis

salsa.
samen actief
stadsarchief leuven

Marika Ceunen

Het literair-cultureel studentengenoootschap *Met Tijd en Vlijt*, waarvan Pieter Willems van 1866 tot aan zijn dood in 1898 voorzitter was, was een Leuvense vereniging met leden uit en invloed in heel Vlaanderen. In het laatste kwart van de 19de eeuw was zo'n tien procent van de Leuvense studentenpopulatie (destijds ca. 130 studenten) lid van dit Vlaamsgezinde studentengenoootschap. Ook alumni en flamingante Leuvense burgers waren lid. Bekende leden waren o.a. de schrijvers Pol de Mont, Ernest Claes, Albrecht Rodenbach en de latere politicus Frans van Cauwelaert. Vanaf de oprichting in 1836 ijverden de leden actief voor gelijke taalrechten voor het Nederlands in België en later voor de vernederlandsing van het hoger onderwijs. Van 1879 tot 1893 hield het studentengenoootschap zijn wekelijkse vergaderingen in het *Maison des Etudiants/Studentenhuis* dat in de Vaartstraat was gelegen.

Het *Studentenhuis* (*Maison des Etudiants*) was aanvankelijk ondergebracht in het oude herenhuis Dieudonné aan de Vaartstraat. Het pand werd in 1878 aangekocht om er het opgerichte *Algemeen Studentengenoootschap* (*Société Générale des Etudiants*) van de Leuvense universiteit in onder te brengen, een overkoepelend orgaan van verschillende studentenverenigingen. In het gebouw waren vergaderlokalen, een gelagzaal, leeskabinetten en zelfs een sportruimte ondergebracht.

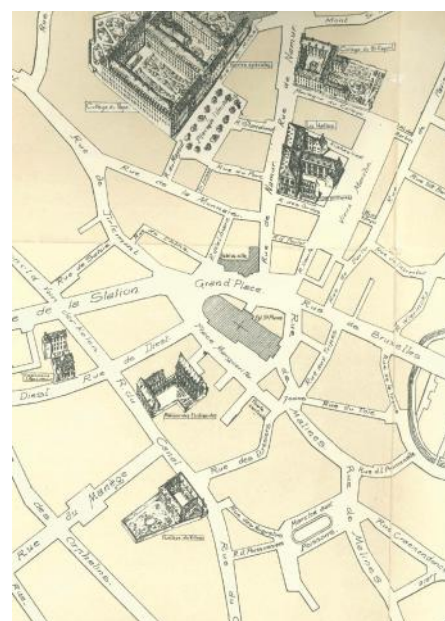
De wapenschilden van de verschillende faculteiten sierden de voorgevel, samen met het eentalige opschrift "Maison des Etudiants". Joris Helleputte, hoogleraar architectuur en exponent van de neogotiek kreeg de opdracht

om aan dit gebouw een grote feestzaal te bouwen. Door gebrek aan plannen is het onmogelijk om een gedetailleerde beschrijving van het gebouw te geven, maar op basis van enkele oude foto's en tekeningen, kunnen een aantal elementen toch wel gereconstrueerd worden. De grote rechthoekige feestzaal, opgetrokken in baksteen, was toegevoegd in de tuin van het bestaande gebouw en stond evenwijdig met de straat. De achtergevel ervan grensde aan het Margarathaplein. Het complex bestond aan de langszijde uit zeven traveeën van twee bouwlagen, die door steunberen van elkaar waren gescheiden. De eerste travee rechts vormde een vooruitspringend toegangsportaal met dubbele deur en spitsboogvormig bovenlicht. De overige zes traveeën waren gevuld met driedledige kruisramen en voorzien van spitsboogvormige tracering.¹

Een foto van het interieur toont dat de zaal open was tot in de nok en dat er aan de twee langszijden en aan één dwarszijde een galerij met balustrade moet zijn geweest. Het bestaande herenhuis en de nieuwe feestzaal

waren met elkaar verbonden via een galerij langs de binnenkoer, haaks op de nieuwe zaal en gedeeltelijk aanleunend tegen de bestaande woning. De feestzaal was echter ook rechtstreeks bereikbaar van op de binnenkoer via het vooruitspringende toegangsportaal. Het *Studentenhuis* heeft na de uitbreiding door Helleputte slechts iets meer dan 30 jaar bestaan. In augustus 1914 werd het bij de grote brand die de Duitse bezetter in Leuven veroorzaakte helemaal verwoest en nadien niet meer heropgebouwd.²

Recent kon de universiteitsbibliotheek een schaalmodel van de grote zaal van het Leuvense *Studentenhuis* verwerven. Het is vervaardigd uit geelkoper (messing) en meet 70 op 40 cm en is 50 cm. Dit opmerkelijke schaalmodel was een geschenk van de Franstalige studentensociëteit aan zijn eerste voorzitter Victor Belot, die van 1878 tot 1881 de vereniging geleid had. Belot was in 1881 afgestudeerd en had zich als arts in Ciney gevestigd. Aan de achterkant van het zadeldak van het schaalmodel zijn dan ook opschriften aangebracht met centraal een opdracht aan deze "président-fondateur".

Volgens verschillende auteurs was de *Société Générale des Etudiants* eentalig en werden er in het Studentenhuis uitsluitend Franstalige voordrachten en feesten gegeven. Toen de Vlamingen in 1883 vroegen dat affiches en uitnodigingen van de Générale voortaan in de twee landstalen zouden worden opgesteld, werd dit verzoek pas twee jaar later door de Franstalige studenten ingewilligd. Zij zouden er zich trouwens tegen verzet hebben dat er ook jaarlijks een voordracht en een avondfeest in het Nederlands georganiseerd werd. Hierop zouden de Vlaamse studenten de vereniging verlaten hebben. In 1890 verzoenden Walen en Vlamingen zich en in 1894 zou er toch een Vlaamse meeting gehouden zijn.³

Uit artikels in de *Journal des Petites Affiches* blijkt echter dat de Vlamingen wel een tijdje uitgebreid gebruik maakten van de faciliteiten van het *Studentenhuis*. Op het studentenfeest van 15 november 1879, ter gelegenheid van de inwijding van het studentenhuis verkondigde professor Pieter Willems dat de vergaderingen van *Met Tijd en Vlijt* voortaan in het studentenhuis zouden worden gehouden. Dat blijkt ook uit de vergaderverslagen van de redkundige afdeling van de vereniging. Tussen 1880 en 1898 werd het

studentenhuis ook meermaals gebruikt voor een avondfeest of voordracht van een Vlaamse studentenvereniging. Op 17 september 1882 hield het toneelgezelschap *Vlaamse Koninklijke Wacht* een groot toon- en toneelkundig avondfeest (JPA 17 september 1882); in 1889 werd Joris Helleputte er uitbundig in het Nederlands gevierd; op dinsdag 28 oktober had er in het studentenhuis een herdenkingsviering plaats voor Liugi Rossi (1864-1890), een Zwitsers advocaat en politicus die in Leuven rechten had gestudeerd. Hij werd op 11 september 1890 tijdens een opstand vermoord. Zijn gewelddadige moord maakte van hem een "conservatieve martelaar". Na een H. Mis in de Sint-Pieterskerk werd hij tijdens een "meeting" in het studentenhuis uitgebreid herdacht door Joris Helleputte. (JPA 1 november 1890). De *Antwerpsche Studentenkring* vierde in maart 1891 zijn tienjarig bestaan in het studentenhuis (JPA 8 maart 1891) en in de krant van 3 maart 1892 kan men een artikel lezen met alstittel 'Kunsten en wetenschappen. Vlaamsch in de Générale'. Het is een verslag over een concert van Peter Bénoit, ingericht door de *Antwerpsche Studentenkring*. Dat er wel degelijk spanning tussen de Frans- en Nederlandstalige studenten was in het *Studentenhuis*, bewijst wel deze toevoeging: "Waarom het concert niet door het *Studentenhuis* zelf werd gegeven dat weten de waalsche en vlaamsche goden. Genoeg. Cela y est! Het *Studentenhuis* geeft blijk van te erkennen dat er vlaamsche kunstenaars bestaan." Ook de huldeviering van Pieter Willems naar aanleiding van zijn 25jarig

voorzitterschap van *Met Tijd en Vlijt* op 14 en 15 mei 1892 ging door in het studentenhuis (JPA 3 maart 1892, 17 april 1892 en 1 mei 1892 en 22 mei 1892). Evenals de huldeviering voor ondervoorzitter Alberdingk Thijm in november 1895 (JPA 17 november 1895). De aankondigingen voor Vlaamse feesten, voordrachten en concerten in de *Journal des Petites Affiches* gaan tot 1898, toen het overkoepelende studentenverbond naar aanleiding van de politieke spanningen rond de eenheidswet ontbonden werd.

¹ Krista Maes, Rie Vermeiren, Luc Verpoest, Luc Vints, *Joris Helleputte. Architect en politicus 1852/1925. Oeuvrecatalogus*, Leuven, Universitaire Pers, 1998, pp. 191-192.

² M. Ceunen en P. Veldeman, *Aan onze helden en martelaren. Beelden de brand van Leuven (augustus 1914)*, Leuven, 2004, pp. 194-197, 243-244

³ E. Lamberts en J. Roegiers, *De universiteit te Leuven 1425-1985*, Leuven, 1988, pp. 362-363.

Uitgelicht: buurgemeente in de kijker

Sint-Joris-Weert

De rijke iconografische collectie van het stadsarchief werpt een bijzonder licht op het verleden van de stad en de omringende gemeenten. We sluiten de nieuwsbrief telkens af met één beeld dat we er voor de gelegenheid eens uitlichten. Voor deze gelegenheid selecteerden we een beeld uit Sint-Joris-Weert, namelijk een postkaart van het Biesenhof.

Het Biesenhof was het buitenverblijf van het gezin van Pieter Willems. Over de bouw van het pand is niet veel geweten, bij gebrek aan documenten. Het archief van Sint-Joris-Weert werd immers tijdens de Eerste Wereldoorlog niet gespaard. Het pand werd aangekocht en wellicht verbouwd door Philippe Henot, de schoonvader van Pieter Willems. Het "kasteeltje" ging na de dood van Philippe Henot over op zijn dochter Clémence die met Pieter Willems was gehuwd. Het gezin verbleef zeer regelmatig op dit buitengoed. Na de dood van Willems verhuist Clémence trouwens definitief naar het Biesenhof, waar ze in 1906 overleed.

De huidige toestand van het pand is in grote lijnen opnieuw zoals Willems' het gekend heeft. Het torentje – dat een beetje doet denken aan dat van het Spaans Dak bij de Zoete Waters – is tijdens de oorlog echter twee meter verlaagd.

Wie graag eens een kijkje neemt in het Biesenhof, kan dat uitzonderlijk op zondag 13 september tijdens Open Monumentendag. Het "kasteeltje" wordt dan beperkt opengesteld. Een kleine tentoonstelling met foto's en documenten onthult er het verleden van deze eertijds door een groene oase omgeven herenwoning.

IN BEELD | Herdenkingssteen voor Pieter Willems

In het kader van de herdenkingsviering wordt zowel aan het Biesenhof als aan Willems' Leuvense stadswoning in de Brusselsestraat nummer 190 een gedenksteen voor deze memorabele Leuenaar onthuld. De tekst die erop staat, kan u op bijgaande foto alvast zien. Ze werd gemaakt tijdens het productieproces van de steen bij het Leuvense natuursteenbedrijf Vander Haeghen. Beide gedenkstenen vermelden Willems' band met het pand in kwestie en daarnaast de lijst van functies die hij destijds combineerde. Het is de bedoeling dat er ook in Maastricht nog een plaquette met gelijkaardige tekst zal komen op de plaats waar Willems' geboortehuis in 1840 stond.